

Кравченко Д. О., студент
Науковий керівник: СИСОЄВА Л. Ю., к.е.н., доцент
Українська академія банківської справи
Національного банку України, м. Суми

РОЗВИТОК МЕТОДИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ УПРАВЛІННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИМ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ

Погіршення економічної ситуації в країні призводить до зміни умов на ринку кредитування. Так, несвоєчасне отримання заробітної плати чи підприємницького доходу впливає на можливості погашення процентів за кредитом та повернення основної суми боргу. Крім того, волатильність цін на ринку нерухомості може призвести до зміни вартості та ліквідності застави за кредитом. Тому дослідження методичного забезпечення контролю індивідуального кредитного ризику (ІКР) є особливо актуальним в сучасних умовах. Метою даного дослідження є удосконалення методичного інструментарію управління ІКР.

Зважаючи на доволі значну роль в управлінні ІКР, у вітчизняних банках створюються окремі структурні підрозділи з перевірки кредитів. Такі підрозділи є відокремленими від кредитних управлінь та відділів з метою підтримання об'єктивності. У вітчизняних банках використовуються різні підходи до організації контролю, структури підрозділів, методик оцінки кредитів, які визначаються специфікою банківської діяльності, властивостями ринку та конкретною ситуацією. Однак банки не завжди дотримуються загальних принципів побудови організаційної структури кредитування. У науковій літературі визначено, що менеджмент банку повинен забезпечувати виконання ряду принципів, серед яких:

- функція надання кредитів повинна відокремлюватись від функцій контролю за кредитами, що надаються;
- процес кредитного аналізу має бути відокремленим від безпосереднього процесу надання та оформлення кредиту;
- ефективна організація роботи Кредитного комітету та Комітету кредитного нагляду [1].

Для усунення даного недоліку на основі узагальнення інформації джерел [2-3] пропонуємо розглядати технологію контролю ІКР наступним чином. По-перше, контроль ІКР у банках повинен бути реалізований у трьох напрямках – попередній (до надання кредиту), поточний (в процесі обслуговування кредиту до моменту погашення) та підсумковий (після погашення кредиту). Усі види контролю мають бути спрямовані на отримання повного спектру інформації для формування висновку про зону ризику кредиту. По-друге, фактичні показники ІКР необхідно порівнювати із запланованими або нормативними. У банку повинні бути сформовані сценарії дій у разі відповідності або невідповідності фактичних показників нормативним. Особливу увагу слід приділити коригувальним заходам у разі негативного відхилення поточних показників від запланованих.

Якщо фактичний показник рівня ІКР не відповідає нормативному, в подальшому слідує прийняття управлінських рішень щодо його регулювання та обґрунтування необхідності адекватних управлінських впливів. За результатами попереднього контролю ІКР банку обирається один з наступних варіантів дій: уникнення або прийняття ІКР. За результатами поточного контролю ІКР з метою розробки коригуючих заходів пропонуємо виділяти такі зони: неproblemної заборгованості, передproblemної заборгованості та problemної заборгованості.

Для кожної категорії проблемних кредитів повинні бути розроблені відповідні критерії та індикатори, на які має орієнтуватися банк. Крім того у банку повинен також бути сформований відповідний комплекс заходів щодо урегулювання problemної заборгованості за кожною категорією проблемних кредитів, відпрацьовані алгоритми взаємодії підрозділів при появі тих чи інших критеріїв, розроблені сценарії та стратегії щодо такої заборгованості.

З метою ефективного регулювання problemної заборгованості банку необхідно створити відповідний спеціалізований внутрішній підрозділ, який буде повністю відповідати за моніторинг та управління нею задля отримання максимально можливого відшкодування. На основі наявної в банку інформації

щодо заборгованості працівники даного підрозділу повинні проводити попередній аналіз можливостей щодо реструктуризації або стягнення проблемної заборгованості і визначати загальну стратегію щодо управління нею. Такий аналіз повинен проводитись на основі моделювання можливих сценаріїв стягнення та реструктуризації. План заходів щодо урегулювання проблемної заборгованості може передбачати відхилення від стандартних процесів, але він повинен відповідати загальній логіці таких процесів у всіх суттєвих аспектах (особливо, щодо розподілу функціональних обов'язків та принципів контролю).

Підсумковий контроль ІКР проводиться після завершення кредитної операції для визначення результату за даною операцією. Результати контролю слугують основою для коригування механізму управління кредитним ризиком банку. Реалізація визначених функцій та завдань контролю ІКР забезпечується за допомогою комплексу методичних прийомів та інструментів, що взаємодіють між собою, а саме: аудиту, аналізу, перевірки, інвентаризації кредиту, моніторингу.

Таким чином, удосконалювати технологію управління ІКР необхідно шляхом використання широкого спектру методів на кожному із рівнів контролю, сценарного планування роботи з проблемними кредитами та безпосередньо через удосконалення організаційної структури банку. Запропоновані рекомендації щодо удосконалення методичного підходу до контролю ІКР банку підвищують ефективність управління ним у нестабільних умовах зовнішнього середовища.

Список використаної літератури.

1. Благодир, Я. Я. Управління кредитними ризиками на основі удосконалення їх оцінки : автореф. дис. на здобуття канд. економ. наук. : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Я.Я. Благодир. – Львів, 2006. – 20 с.

2. Верхуша, Н. П. Методичне забезпечення управління індивідуальним кредитним ризиком банку / Н. П. Верхуша // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. пр. / ДВНЗ «УАБС НБУ». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – Вип. 29. – С. 70-79.

3. Сало, І. В. Концептуальні основи управління кредитним ризиком банку / І. В. Сало, Н. П. Верхуша // Трансформаційні процеси в економіці держави та регіонів : мат. V Міжнародної науково-практичної конференції. – Запоріжжя : ЗНУ, 2011. Том II. – С. 36-38. Особистий внесок здобувача: обґрунтовано доцільність управління кредитним ризиком банку на основі інтеграції системного і процесного підходів.